

УРЯДОВИЙ ПОРТАЛ

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України

Реформа освіти та науки

Державна політика у сфері освіти і науки відіграє вирішальну роль у забезпеченні розвитку людського капіталу та отриманні економічної вигоди у вигляді сталого зростання й конкурентної економіки, а значить суспільного та індивідуального добробуту, майбутнього процвітання та якості життя. Досягнення цих цілей потребує узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій.

Очевидно, що сьогодні **українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям.**

Саме тому **здійснюється системна трансформація сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих.**

У науковій сфері реформа покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, сформулювати запит на якісну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити розрив між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України в освітній та дослідницький простір Європейського Союзу.

Сьогодні реформа здійснюється за такими **пріоритетними напрямками**:

- 1) доступна та якісна **дошкільна** освіта;
- 2) нова українська **школа**;
- 3) сучасна **професійна** освіта;
- 4) якісна **вища освіта** та розвиток освіти дорослих;
- 5) розвиток **науки** та **інновацій**.

За кожним із них реалізуються **завдання**, спрямовані на **досягнення спільної мети**: перетворити українську освіту на інноваційне середовище, в

якому учні й студенти набувають ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, а науковці мають можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічний та інноваційний розвиток держави.

Потужну державу і конкурентну економіку може забезпечити згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких громадян мають готувати заклади освіти. Зміст професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти має постійно оновлюватися з урахуванням потреб ринку праці. Особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності та рівня кваліфікації працівників.

Освітня та наукова галузі мають перетворитися на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України.

1. Пріоритет: Доступна та якісна дошкільна освіта

Мета реформи - Кожна дитина має доступ до якісної дошкільної освіти

Ключові результати

Відкрито нові заклади дошкільної освіти (у тому числі приватні), створено додаткові місця для дітей дошкільного віку у діючих закладах. Протягом 2017 – 2019 років в Україні було створено 71 675 додаткових місць для дітей дошкільного віку. Черга в заклади дошкільної освіти (ЗДО) скоротилась і станом на кінець 2019 року становила 26 783 дитини (для порівняння: у 2014 – 95 900 дітей). Навіть у складних умовах пандемії додаткові місця продовжують створюватись - у першому півріччі 2020 року вже створено понад 3 тис. додаткових місць. Спостерігається тенденція до розвантаження закладів дошкільної освіти. За даними Держстату на 100 місцях виховується 105 дітей (у 2018 р. – 108).

Лібералізовано вимоги до відкриття та функціонування приватних закладів дошкільної освіти ([внесено відповідні зміни](#) до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності). Надана можливість закладам дошкільної освіти залучати юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців для забезпечення дітей харчуванням і медичним обслуговуванням. Заклади дошкільної освіти мають можливість залучати до роботи не лише педагогів,

а й інших фізичних осіб, послуг яких потребує заклад під час провадження освітнього процесу.

За два останні роки зросла в 2,1 рази кількість вихованців з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти (до 4 681 осіб станом на 01.01.2020).

З метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами дошкільного віку на освіту за місцем проживання, соціальну адаптацію та підготовку до отримання наступного рівня освіти визначено організаційні засади діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти.

У 2019 році запроваджено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам, кошти якої спрямовуються зокрема для надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. Для проведення корекційно-розвиткових занять та придбання спеціальних засобів корекції для вихованців інклюзивних груп закладів дошкільної освіти у 2019 році скеровано 37 230 грн.; у 2020 році – 87 572 грн.

Навіщо щось змінювати?

Ключовою проблемою є невідповідність існуючих можливостей потребам у здобутті дошкільної освіти дітьми дошкільного віку. Відсутність у чималій кількості дітей доступу до якісної дошкільної освіти призводить до погіршення шансів на цілісний розвиток, майбутню успішність у школі та у довгостроковій перспективі, в окремих випадках, може поглибити соціальну нерівність.

У сфері дошкільної освіти залишається ряд проблем, які потребують вирішення:

- 1) наявність черги до закладів дошкільної освіти у великих містах та приміській зоні, що призводить до порушення нормативів наповнюваності груп ЗДО, погіршує умови праці та умови здобуття освіти;
- 2) існує потреба у розширенні мережі закладів дошкільної освіти приватної форми власності, виведення з тіні уже функціонуючих та їх ліцензування;
- 3) педагоги закладів дошкільної освіти є найбільш соціально незахищеними: у них найбільше тижневе навантаження (30 год.),

неповний робочий день (більшість працює на 0,85 - 0,9 ставки), низька заробітна плата. Наслідком цього є брак молодих фахівців та наявність незаповнених вакансій у ЗДО.

Доступ до дошкільної освіти не гарантує її якості. Тому існує потреба у вдосконаленні змісту дошкільної освіти, забезпеченні можливостей інклюзивного навчання, перепідготовці педагогічних працівників, забезпеченні наступності між дошкільною та початковою освітою, співпраці з батьками дітей дошкільного віку для забезпечення єдності педагогічного впливу на дитину в сімейному колі та у закладі освіти, а також створення сучасного середовища у закладах дошкільної освіти.

Що передбачає реформа?

Для подолання зазначених проблем державою та місцевими органами вже здійснюються послідовні кроки, серед яких:

- 1) розвиток мережі закладів дошкільної освіти різних типів та форм власності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти та поступове зменшення черги в дошкільні заклади (створення додаткових місць);
- 2) підняття престижності праці та статусу працівників дошкільної освіти шляхом: збільшення відпустки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти до 56 календарних днів та зменшення педагогічного навантаження вихователів закладів дошкільної освіти загального типу з 30 до 25 годин, створення умов для професійного розвитку педагогічних працівників закладів дошкільної освіти;
- 3) оновлення змісту дошкільної освіти для забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою;
- 4) упровадження сучасних освітніх методик та технологій в освітній процес ЗДО;
- 5) створення сучасного, безпечного та комфортного освітнього середовища;
- 6) створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти починаючи з 2 років;
- 7) створення системи забезпечення якості дошкільної освіти.

Цілі та завдання

- 1) удосконалення законодавства у сфері дошкільної освіти:
 - прийняття Закону України «Про дошкільну освіту» (нова редакція);

- внесення змін до Положення про дошкільний навчальний заклад;
 - оновлення державного стандарту у сфері дошкільної освіти — базового компонента дошкільної освіти;
- 2) створення додаткових місць, в тому числі за рахунок приватних закладів дошкільної освіти, з метою подолання черги;
 - 3) підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО за різними формами і видами;
 - 4) проведення оцінки якості дошкільної освіти за шкалами дослідження ECERS (Early Childhood Environment Rating Scale).

Над реформою працюють

[Міністерство освіти і науки України](#)

[Український інститут розвитку освіти](#)

Матеріали та посилання

[Короткий звіт за результатами проведення публічних консультацій](#)

[ECERS-3 \(Early Childhood Environment Rating Scale\)](#)

2. Пріоритет: Нова українська школа

Мета реформи - кожен учень має рівний доступ до якісної шкільної освіти в безпечному, комфортному, інклюзивному та сучасному освітньому середовищі; випускники школи мають ґрунтовні знання та володіють компетентностями, що потрібні для сучасного життя, є самодостатніми, творчими та креативними особистостями.

Ключові результати

Прийнято [Закон України “Про повну загальну середню освіту”](#), яким передбачені такі [новації](#): можливість для учнів обирати свою освітню траєкторію, учнівське самоврядування, можливості для створення мережі старшої профільної школи, більше можливостей для професійного зростання та збільшення зарплат вчителів, педагогічна інтернатура, контракти для директорів та вчителів на пенсії та ін.

Визначено новий зміст початкової освіти: затверджено Державний стандарт початкової освіти, яким запроваджено компетентнісний підхід та інтеграцію освітніх галузей в початковій школі; затверджено типові освітні програми для 1—4 класів закладів загальної середньої освіти. Вже майже мільйон учнів навчаються в Новій українській школі.

Забезпечено розвиток та підтримку педагогічних працівників: створено умови для вибору суб'єктів, форм і видів підвищення кваліфікації, а також запроваджено процедуру сертифікації педагогічних працівників (705 вчителів початкової школи успішно пройшли сертифікацію та отримали 20% доплату до посадового окладу).

Запроваджено систему супервізії – затверджено програму підготовки супервізорів та програму проведення супервізії, що забезпечує професійну підтримку, індивідуальний супровід та наставництво для педагогічних працівників для допомоги у реалізації цілей реформи, подолання викликів та професійного зростання.

У 2020 році затверджений обсяг освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам склав 79,7 млрд грн. Вперше у 2020 році до розрахунку обсягу освітньої субвенції було взято реальний контингент учнів станом на 5 вересня 2019 року, що забезпечило більш справедливий розподіл освітньої субвенції для місцевих бюджетів та збільшило їх спроможність для встановлення надбавок та доплат педагогам у максимальному розмірі.

Запроваджено цільові субвенції для покращення матеріально-технічного стану шкіл. Протягом останніх трьох років діють програми із закупівлі меблів, цифрового обладнання, дидактики для початкової школи, програма закупівлі автобусів, цього року додалась субвенція "Спроможна школа" та субвенція на STEM освіту.

Урядом затверджено положення про Центри професійного розвитку педагогів. Центри будуть узагальнювати та поширювати інформацію про можливості професійного розвитку освітян: програми підвищення кваліфікації, вебресурси та інші інструменти, які стануть у нагоді для їхнього професійного зростання.

Сформовано мережу опорних шкіл, що станом на червень 2020 року складає 912 закладів, забезпечено підвезення 77 581 учня до закладів освіти та у зворотному напрямку.

Вперше взято участь у міжнародному порівняльному дослідженні якості освіти PISA-2018, а також організовано проведення національних

моніторингових досліджень щодо впровадження НУШ, які допоможуть визначати тенденції щодо зміни якості шкільної освіти та вплив реформи на них.

Інклюзія в середній освіті. Досягнуто за останні п'ять років зростання у 7,1 рази кількості учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах закладів ЗСО; за чотири роки - зростання в 5 разів кількості інклюзивних класів та в 3,7 рази шкіл, в яких облаштовані такі класи; в 2019/2020 н.р. інклюзивне навчання відбувалось у 35% закладів загальної середньої освіти.

Сформовано мережу з 610 інклюзивно-ресурсних центрів та 25 ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти в усіх областях України. Закуплено 699 комплектів сучасних світових методик для проведення комплексної оцінки розвитку дітей, підготовлено «тренерів для тренерів» та вперше забезпечено масове навчання за кошти державного бюджету психологів ІРЦ використанню сучасних методик (869 фахівців), спрямовано 175 млн грн на придбання спеціальних автобусів для ІРЦ.

З метою надання доступу батькам (іншим законним представником) дитини до послуг ІРЦ забезпечено функціонування [системи автоматизації роботи ІРЦ](#).

Навіщо щось змінювати?

Критичними проблемами у сфері повної загальної середньої освіти залишаються: суттєві територіальні відмінності в якості освіти та, відповідно, результатах навчання; незавершений процес реформування сфери відповідно до реформи Нової української школи; низький соціальний статус педагогічних працівників, а відтак відсутність внутрішньої мотивації педагогічних працівників та керівників закладів освіти до професійного розвитку; неготовність педагогів та керівників закладів працювати в умовах автономії та академічної свободи, застаріле матеріально-технічне забезпечення, що не мотивує до навчання та особистісного розвитку здобувачів освіти.

Кількість здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти рік від року збільшується, що потребує розбудови освітнього середовища, яке б забезпечувало комфортні, сприятливі й рівні можливості для їхнього навчання, та відповідало індексу інклюзії.

Ігнорування зазначених проблем знижує довіру українського суспільства до системи освіти, призводить до зниження мотивації здобувачів освіти до навчання та відтоку молоді за кордон для здобуття наступних рівнів освіти.

Що передбачає реформа?

1. Подальше впровадження концепції Нової української школи:

- 1) оновлення змісту базової освіти і методик навчання, що відповідають потребам формування ключових компетентностей для життя. Це, зокрема, вільне володіння державною мовою, математична, загальнокультурна та екологічна компетентності, підприємливість та інноваційність, економічна компетентність тощо. А також – наскрізні вміння: критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення тощо;
- 2) створення умов для впровадження профільної освіти: затвердження Дорожньої карти розвитку профільної освіти, формування змісту освіти та мережі академічних та професійних ліцеїв. В академічному ліцеї учень зможе поглибити знання та вступити до закладу вищої освіти; у професійному – паралельно із загальною середньою освітою школярі опановуватимуть першу професію;
- 3) створення умов для професійного розвитку, підтримки педагогічних працівників: запровадження педагогічної інтернатури; запровадження нової концепції оплати праці та забезпечення поступового підвищення заробітної плати педагогічним працівникам. Реформою передбачається виявити та стимулювати вчителів з високим рівнем професійної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню;
- 4) розвиток дистанційної та змішаної освіти, продовження цифрової трансформації освіти, зокрема, запуск національної освітньої електронної платформи як основи для організації дистанційного навчання, створення мережі екзаменаційних центрів;
- 5) створення в закладах загальної середньої освіти безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації та нового освітнього простору відповідно до принципів мотивуючого та креативного дизайну, технологічності та інклюзивності. Забезпечення фінансової підтримки з Державного бюджету України реформи «Нова українська школа», програми «Спроможна школа»,

субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку осіб з особливими освітніми потребами та інших програм;

- 6) забезпечення доступності освіти для дітей з особливими освітніми потребами;

2. забезпечення доступності здобуття позашкільної освіти, в тому числі на базі закладів загальної середньої освіти, відповідно до інтересів та індивідуальних можливостей здобувачів освіти;

- 1) підвищення якості психологічних послуг у закладах освіти;
- 2) забезпечення умов для проведення профорієнтації учнів, що враховують їх інтереси та здібності.

Цілі та завдання

- 1) затвердження Державного стандарту базової середньої освіти та типових освітніх програм для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти;
- 2) затвердження Дорожньої карти впровадження профільної освіти; концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти);
- 3) оновлення освітнього середовища шляхом реалізації проєкту “Спроможна школа для кращих результатів”; закупівля меблів, навчального обладнання та технічних засобів навчання для початкової школи; забезпечення учнів підручниками (для 3-х та 7-х класів); облаштування STEM-лабораторій, підключення закладів загальної середньої освіти до швидкісного Інтернету;
- 4) затвердження положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти та надання рекомендацій для роботи закладів освіти у 2020/2021 навчальному році в умовах пандемії коронавірусної інфекції (COVID-19);
- 5) закупівля шкільних автобусів та організація підвезення здобувачів до закладів загальної середньої освіти;
- 6) створення умов для професійного розвитку педагогічних працівників:
 - розроблення нової моделі державної системи оплати праці в закладах освіти; створення мережі центрів професійного розвитку педагогічних працівників; запровадження педагогічної інтернатури;
 - завершення пілотного проєкту сертифікації педагогічних працівників;

- затвердження професійних стандартів за професіями: «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та «Керівник закладу загальної середньої освіти»;
- 7) внесення змін до Закону України «Про позашкільну освіту» та затвердження Положення про заклади позашкільної освіти.

Над реформою працюють

[Міністерство освіти і науки України](#)

[Міністерство цифрової трансформації України](#)

[Державна служба якості освіти України](#)

[Український центр оцінювання якості освіти](#)

[Український інститут розвитку освіти](#)

Матеріали та посилання

[Сайт «Нова українська школа»](#)

[Презентація «Закон України «Про освіту»](#)

[Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018](#)

3. Пріоритет: Сучасна професійна освіта

Мета реформи - конкурентоспроможна система професійної освіти, яка задовольняє потреби ринку праці та особистості у професійній реалізації.

Ключові результати

Концепцією «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року передбачено три напрями реформування професійної освіти: децентралізація управління та фінансування, підвищення якості професійної освіти, та посилення зв'язку з ринком праці.

З державного бюджету фінансується освітня субвенція на здобуття повної загальної середньої освіти учнями у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (у 2020 році – 1,5 млрд грн), здобуття професійної освіти

за професіями загальнодержавного значення (у 2020 році – 200 млн грн), а також субвенція на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти (всього з 2016 року – 300 млн грн). За рахунок коштів державного бюджету на базі діючих закладів професійної (професійно-технічної) освіти протягом 2016 – 2019 років створено 145 сучасних навчально-практичних центрів в усіх областях України. Починаючи з 2020 року, така субвенція надається на конкурсній основі.

Триває робота щодо передачі з державної у комунальну власність підпорядкованих МОН державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Станом на 01.01.2020 Кабінетом Міністрів України прийнято рішення щодо передачі у комунальну власність 76 закладів.

Затверджено 179 стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, розроблених на основі компетентнісного підходу. Урядом схвалено [Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти](#). Затверджено [Положення про дуальну форму здобуття професійної \(професійно-технічної\) освіти](#). З 1 вересня 2019 р. елементи дуальної форми здобуття освіти впроваджують 262 заклади професійної (професійно-технічної) освіти, понад 1000 роботодавців, здійснюється підготовка зі 190 робітничих професій, навчається за програмами дуальної освіти понад 12 000 учнів.

Розпочато реалізацію Програми ЄС “EU4Skills: Кращі навички для сучасної України” із загальним обсягом фінансування 58 млн. євро. Міністерством вже обрано 7 пілотних регіонів та 21 заклад освіти для імплементації Програми EU4Skills. У межах проєкту у 2020 році проведено аудит понад 1 400 закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти для створення єдиної дієвої мережі закладів освіти, що готують кваліфіковані кадри для ринку праці.

Навіщо щось змінювати?

Професійна освіта є складником української системи освіти, де людина будь-якого віку може оволодіти знаннями, уміннями і навичками за певною робітничою професією. Для того, щоб випускник закладу міг бути конкурентним на ринку праці та виконував професійні обов’язки на належному рівні, заклади професійної освіти мають надавати якісну підготовку. Через системні недостатні інвестиції в інфраструктуру та

освітній процес деякі заклади мають зношене обладнання подекуди на 60%. Водночас, зміст та методики викладання не відповідають вимогам роботодавців, а співпраця закладів профосвіти, місцевої влади та бізнесу є слабкою та не системною.

Ще однією проблемою, яку має змінити реформа, є низький престиж та стереотип другорядності професійної освіти в суспільстві. Через це $\frac{2}{3}$ випускників шкіл обирають вищу освіту, при цьому третина з тих, хто нині має статус безробітного - молодь до 35 років. Такий дисбаланс на ринку праці, зрештою, призводить до зменшення ефективності роботи самих закладів освіти.

Реформа професійної освіти необхідна для того, щоб кожен охочий міг здобути затребувану на ринку праці професію у комфортних умовах.

Що передбачає реформа?

Реформа професійної освіти передбачає досягнення таких стратегічних цілей:

- 1) створення єдиної системи професійної освіти, шляхом зближення та інтеграції професійно-технічної та фахової передвищої освіти, яка є ефективною та відповідає потребам ринку праці;
- 2) оновлення змісту та підвищення якості професійної освіти відповідно до запиту роботодавців;
- 3) підвищення привабливості професійної освіти серед стейкхолдерів та у суспільстві загалом.

Цілі та завдання

- 1) Розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України проєкту Закону України “Про професійну освіту”;
- 2) продовження передачі з державної у комунальну власність підпорядкованих МОН державних закладів професійної освіти;
- 3) створення на базі визначених 53 закладів професійної освіти сучасних навчально-практичних центрів;
- 4) продовження процесу залучення міжнародних партнерів до втілення реформи, а також супровід підписання та ратифікації угоди між Урядами України та Німеччини щодо проєкту VET in the Eastern Partnership (BMZ);
- 5) затвердження методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів профосвіти на основі компетентнісного підходу;

- 6) надання методичної допомоги регіональним радам професійної освіти щодо розроблення регіональних планів розвитку мережі;
- 7) проведення всеукраїнських конкурсів фахової майстерності, зокрема, WorldSkills.

Над реформою працюють

[Міністерство освіти і науки України](#) та підпорядковані інституції

[Національне агентство кваліфікацій](#)

[Програма ЄС “EU4Skills: Кращі навички для сучасної України”](#)

Європейський фонд освіти

[Бізнес-компанії](#)

Матеріали та посилання

[Концепція “Сучасна професійна \(професійно-технічна\) освіта” на період до 2027 року](#) та [план заходів її запровадження](#)

4. Пріоритет: Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих

Мета реформи - випускники закладів вищої освіти є конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці, які мають сучасні знання, вміють вирішувати комплексні задачі, можуть створювати висококласні та інноваційні інтелектуальні продукти та поділяють цінності вільного демократичного суспільства.

Ключові результати

Запроваджено прозоре [фінансування закладів вищої освіти](#) за результатами їхньої освітньої, наукової та міжнародної діяльності. Так, починаючи з 2020 року, заклади вищої освіти отримують державне фінансування не в залежності від штатного розпису, а в залежності від результатів своєї діяльності.

Впроваджено [індикативну собівартість здобуття вищої освіти](#), яка дозволить привести плату за навчання на окремих спеціальностях у відповідність до фактичних витрат та, відповідно підвищити якість надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти.

Прийнято [Закон України «Про фахову передвищу освіту»](#), норми якого запроваджують елементи корпоративного управління закладами; передбачають ефективні механізми обрання керівника закладу; змінюють систему державного фінансування; виключають обмеження студентів по віку, по кількості здобутих раніше дипломів за кошти бюджету; передбачають можливість самостійно визначати форми освітнього процесу, право на збереження або передачу майнових комплексів у разі виходу зі складу закладів вищої освіти тощо.

Оновлено вимоги до змісту вищої освіти – сформовано систему стандартів вищої освіти, яка відповідає національній рамці кваліфікацій, затверджено 98 стандартів вищої освіти за рівнем бакалавра та 45 стандартів – за рівнем магістра.

Активно застосовуються прозорі механізми розподілу державного замовлення (адресне розміщення, широкий конкурс, формульний розподіл) на користь принципу «бюджетні місця йдуть за кращими вступниками», вступники також отримали можливість вступати до омріяних вишів.

Вступ до закладів вищої освіти: відсоток вступників, що отримали бюджетні місця у закладах вищої освіти за заявами з 1 чи 2 пріоритетами збільшився з 30% у 2016 році до близько 76% у 2019 році, а частка держзамовлення, яка була розподілена з використанням технологій адресного розміщення та формульного розподілу збільшилася відповідно з 26,8% до майже 86% у 2019 році.

Для забезпечення рівності та доброчесності під час вступу до магістратури під час вступної кампанії значно розширено перелік спеціальностей, для яких обов'язковим є складання єдиного вступного іспиту з іноземної мови (ЄВІ) з використанням ЗНО для вступу для здобуття ступеня магістра з 32 (у 2019 році) до більш як 80 (у 2020 році).

Розпочато пілотний проєкт з дуальної освіти у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Протягом 4 років у 44 закладах фахової передвищої та вищої освіти буде втілюватись експеримент із впровадження дуальної освіти.

За 2016-2019 рр. майже вдвічі збільшилася кількість вступників з тимчасово окупованих територій. Розширено доступ до вищої освіти для вступників з непідконтрольних територій - тепер вони можуть вступати у будь-який український виш без ЗНО.

Навіщо щось змінювати?

Основною проблемою в сфері вищої освіти є те, що випускники вищої освіти не мають можливості в повній мірі реалізувати себе на українському ринку праці. Ця проблема безпосередньо зачіпає інтереси здобувачів вищої освіти, а опосередковано - усе суспільство, що не може розвиватися гармонійно без конкурентоспроможних фахівців.

Якість вищої освіти не відповідає очікуванням роботодавців, студентів та суспільства в цілому. Система фінансування та управління не дає заслуженої винагороди найкращим викладачам та найбільш ефективним закладам вищої освіти. Здобувачами вищої освіти часто стають молоді люди, які не повною мірою володіють необхідними для здобуття вищої освіти знаннями, навичками та мотивацією.

В Україні бракує даних, які б у динаміці відображали оцінки роботодавців та самих студентів щодо якості вищої освіти та відповідності освітніх програм вимогами ринку праці, також відсутній моніторинг зайнятості випускників ЗВО.

Що передбачає реформа?

Чинна державна політика спрямована на розширення автономії закладів вищої освіти, впровадження прозорих та справедливих умов доступу до якісної вищої освіти та підвищення вступних вимог для абітурієнтів.

Створення умов для того, щоб заклади вищої освіти отримали широку автономію (у тому числі й фінансову) та здійснювали свою діяльність ефективно: розроблення відповідної нормативно-правової бази та надання інформаційної та методичної підтримки закладам вищої освіти щодо нових можливостей самостійно розпоряджатися коштами, визначати внутрішню систему та рівень оплати праці, вільно залучати пожертви та інвестиції, при цьому залишаючись неприбутковою організацією з усіма нинішніми податковими пільгами.

Функціонування дієвої системи забезпечення якості вищої освіти, яка ґрунтується, зокрема, на широкій прихильності принципам академічної доброчесності: триває активна робота відразу за кількома напрямками: дерегуляція ліцензування, відхід від дипломів державного зразка та обов'язкова акредитація освітніх програм, запровадження інституційної акредитації закладів вищої освіти.

Підвищення рівня підготовки фахівців та забезпечення дотримання норм доброчесності та рівності вступу до закладів вищої освіти: передбачається продовження практики розподілу місць державного замовлення за широким конкурсом відповідно до пріоритетів, визначених вступником; розширення застосування організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для проведення вступного іспиту з іноземної мови для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти за визначеними спеціальностями.

Сприяння розвитку освіти протягом життя: унормування процесів здобуття освіти протягом життя, створення умов для того, щоб результати навчання, здобуті у неформальній та інформальній освіті, визнавались у системі формальної освіти.

Цілі та завдання

- створення умов для забезпечення фінансової автономії закладів вищої освіти для здійснення своєї діяльності;
- розширення застосування формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між закладами вищої освіти;
- зміна підходів до управління університетами (ключові показники ефективності для керівників, наглядові ради в системі управління закладами вищої освіти, управлінська автономія закладів вищої освіти, антикризовий менеджмент, кадровий резерв);
- дерегуляція ліцензійних умов та запровадження електронного ліцензування діяльності у сфері вищої освіти;
- запуск електронної системи моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої освіти;
- розширення доступу вступників, що мешкають на тимчасово окупованих територіях, до українських закладів вищої освіти;
- розроблення та апробація в порядку експерименту проекту Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти;
- запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту з використанням зовнішнього незалежного оцінювання зі спеціальностей, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання;
- підписання кредитної угоди між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку для підтримки реформ у сфері вищої освіти;
- розроблення та внесення до Верховної Ради України проекту Закону "Про освіту дорослих".

Над реформою працюють

[Міністерство освіти і науки України](#)

[Український центр оцінювання якості освіти](#)

[Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти](#)

[Національне агентство кваліфікацій](#)

5. Пріоритет: Розвиток науки та інновацій

Мета реформи – створення нової ефективної системи управління і фінансування науки, орієнтованої на те, щоб українські вчені мали можливості та належні умови для професійної реалізації, розвитку та інтеграції в світовий науковий простір, а також розбудова інноваційної екосистеми щоб кожен український винахідник міг швидко та якісно перетворювати креативні ідеї в інноваційні продукти та послуги.

Ключові результати

Почалися перші конкурси Національного фонду досліджень. Це конкурси наукових і науково-технічних проєктів «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених». На фінансування фонду та проєктів-переможців у 2020 році передбачено майже 300 млн грн.

За 4 роки проведення конкурсу молодих вчених його бюджет збільшено в понад 8 разів – до 100 млн гривень. Завдяки цьому 2020 року МОН профінансувало 199 наукових проєктів молодих вчених. Також більш як вдвічі підвищено розмір стипендій Президента та Уряду для молодих вчених.

Відкрито 15 центрів колективного користування науковим обладнанням у закладах вищої освіти. Зменшено бюрократичне навантаження для вчених, зокрема: спрощено порядок використання прекурсорів для навчання і досліджень у закладах освіти та наукових установах; скасовано застарілі норми щодо обов'язкового погодження міжнародних відряджень з МОН; скасовано обмеження щодо збільшення штатної чисельності працівників підпорядкованих установ.

Проведено атестацію 255-ти наукових установ за новими правилами – єдиними критеріями та долученням незалежних експертів.

Запущено новий пошуковий сервіс для науковців – Open Ukrainian Citation Index. Доступ до нього безкоштовний та відкритий для всіх. Сервіс допомагає шукати наукові документи та аналізувати цитування вчених. OUCI є першим елементом майбутньої Національної електронної науково-інформаційної системи – URIS.

Навіщо щось змінювати?

Зараз українські науковці, зокрема молоді, мають досить обмежений набір можливостей та здебільшого незадовільні умови для професійної реалізації в науці. Для вчених фактично відсутні стимули залишатися в науці.

Це призводить до посиленого відтоку науковців за кордон або в інші галузі. Так, з 2010 року кількість дослідників в Україні зменшилася майже втричі: з 133,7 тис до 51,1 тис 2019 року.

Критично низькою залишається наукоємність ВВП, тобто витрати на дослідження і розробки в Україні за всіма джерелами у відсотках до ВВП. 2019 року цей показник становив 0,43% (рекордний мінімум за останні 10 років), а за рахунок коштів держбюджету – 0,17%. Для порівняння: за даними 2018 року, наукоємність ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,12 %.

Низьким є рівень комерціалізації результатів науково-технічних розробок та трансферу технологій, а участь в інноваційній діяльності не розглядається як приваблива.

Наприклад, торік кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), становила лише 13,8%.

Що передбачає реформа?

Зміни в системі фінансування: розширення каналів та інструментів як бюджетної, так і позабюджетної підтримки вчених; створення умов для ефективного використання міжнародних можливостей; зменшення бюрократичних обмежень; вплив результатів оцінювання наукової діяльності на рівень бюджетної підтримки; розвиток дослідницької та

інноваційної інфраструктури; пряма підтримка інноваційної діяльності державою.

Зміни в системі управління: реформування системи академій наук, забезпечення ефективної роботи Нацради з питань розвитку науки і технологій та Нацради з розвитку інновацій.

Цілі та завдання

- забезпечення процедури приєднання до Рамкової програми досліджень та інновацій Європейського Союзу “Горизонт Європа” (Horizon Europe);
- оновлення Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA) та затвердження Національного плану дій;
- продовження дії державної цільової науково-технічної програми полярних досліджень та забезпечення її реалізації;
- затвердження державної програми розвитку дослідницької інфраструктури та концепції державної політики розвитку е-інфраструктур, а також відповідних планів дій;
- спрощення умов для академічної мобільності та виконання іноземних грантів;
- законодавче врегулювання питань, пов’язаних з функціонуванням Національного фонду досліджень України;
- надання перших грантів Національним фондом досліджень;
- проведення державної атестації наукових установ та закладів вищої освіти в частині проведення наукової діяльності;
- початок конкурсу для вчених та інноваційних підприємств за рахунок коштів допомоги Україні від ЄС у програмі “Горизонт 2020”;
- формування нового переліку пріоритетів розвитку науки та інновацій;
- створення та запуск онлайн платформи для комунікації між представниками науки, бізнесу, держави;
- запуск пілотних регіональних центрів трансферу технологій (Київ, Харків, Одеса).

Над реформою працюють

[Міністерство освіти і науки України](#)

[Національна академія наук України](#) та національні галузеві академії наук,

[Національний фонд досліджень України](#)

[Національна рада України з питань розвитку науки і технологій](#)

[Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України](#)

[Міністерство цифрової трансформації України](#)

Матеріали та посилання

[Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року](#)

[Open Ukrainian Citation Index](#)